

กฎหมายล้มละลาย

การบรรยายครั้งที่ ๖

โดย อาจารย์ ดร.กนก จุลมนต์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

วันอังคารที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๗

ณ เนติบัณฑิตยสภา

ขั้นตอนการดำเนินคดีล้มละลาย

๑. การยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอ (ม.๕,๑๐,๘๒,๘๘)
๒. คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือยกฟ้องหรือยกคำร้องขอ (ม.๑๔,๘๔,๘๘)
๓. วันนัดตรวจคำขอรับชำระหนี้ (ม.๑๐๔-๑๐๖, ๑๐๘)
๔. วันนัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก (ม.๓๑, ๓๖)
(พิจารณาคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย) (ม. ๔๕-๖๐)
๕. การนัดไต่สวนลูกหนี้ โดยเปิดเผย (ม.๔๒)
๖. คำพิพากษาให้ล้มละลาย (ม.๖๑)
๗. วิธีการที่จะหลุดพ้นจากการล้มละลาย: ประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย (ม.๖๓) ปลดจากล้มละลาย (ม.๖๗/๑,๗๑, ๘๑/๑) และการยกเลิกการล้มละลาย (ม. ๑๓๕)

การประนอมหนี้

๑. การประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ม. ๔๕

๑.๑ ความหมายของการประนอมหนี้

๑.๒ ระยะเวลาในการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย (ม.๓๐ (๒))

การที่ ล. มายื่นคำร้องขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตาม ม. ๔๕ แล้ว ศ.จะส่งคอ่านคำพิพากษา โดยให้ ล. ไปดำเนินการขอประนอมหนี้ต่อจพท. ไม่ได้ ต้องยกคำร้องของ ล. และพิพากษาให้ ล. ล้มละลายตามความที่บัญญัติไว้ในม. ๖๑ (๑๘๒๑/๒๓)

การประนอมหนี้ (ต่อ)

๑.๓ การประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้

นิยาม ม. ๖ คำว่า “มติ” และ “มติพิเศษ” และ ม. ๔๘

๑.๔ การประนอมหนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลด้วย

ม. ๔๖, ๔๘, ๕๐

- เจื่อนใจในการที่ศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ม. ๕๑, ๕๓, ๕๔ ศาลได้ไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยแล้วไม่มีกฎหมายบังคับให้ศาลไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยก่อนพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย (๒๑๘๑/๓๕) (ม.๔๒ ว.หนึ่งตอนท้าย)

การประนอมหนี้ (ต่อ)

- ม. ๕๓ (๒) หมายความว่า ลูกหนี้ต้องเสนอขอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ทุกรายในจำนวนหรือสัดส่วนที่เท่ากัน
- การขอแก้ไขคำขอประนอมหนี้ ม. ๔๗

๑.๕ ผลของการประนอมหนี้ที่ศาลเห็นชอบด้วย ม. ๕๖

เจ้าหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้คือ เจ้าหนี้ที่ไม่ต้องห้ามมิให้ขอรับชำระตามพรบ.ล้มฯ ม. ๕๔

ผูกมัดจนทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ ไม่ว่าจะป็นเจ้าหนี้ฝ่ายข้างน้อยที่ไม่ได้ลงมติยอมรับคำขอประนอมหนี้ หรือแม้แต่เจ้าหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้แต่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ก็ตาม

คำพิพากษาฎีกา ๑๐๐๑/๒๕๐๘ (ประชุมใหญ่)

เมื่อเจ้าหนี้ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ตามวิธีการดังกล่าวจนได้มีการประนอมหนี้เรียบร้อยแล้วและศาลสั่งปิดคดีแล้ว หากหนี้ของเจ้าหนี้ไม่ใช่หนี้ตั้งที่ระบุไว้ในม. ๗๗ การประนอมหนี้ก็ผูกมัดเจ้าหนี้ด้วยตาม ม. ๕๖ เจ้าหนี้จะมาฟ้องลูกหนี้ให้ต้องรับผิดชอบในหนี้นั้นในภายหลังมิได้

คำพิพากษาศฎีกาที่ ๘๐๕/๒๕๕๒ (Reaffirmation)

แต่ถ้าภายหลังจากที่ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายแล้ว ลูกหนี้
ได้ทำหนังสือตกลงยอมชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับ
ชำระหนี้ไว้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิบังคับได้ตามกฎหมาย

- ม. ๕๖: ดังนั้น ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตาม ม.๗๗ (๑)
และ (๒) เต็มตามจำนวนเดิม แม้เจ้าหนี้ดังกล่าวจะมีได้ยื่นคำ
ขอรับชำระหนี้ต่อจพท. ตาม ม. ๕๑ ก็ตาม; ซึ่งข้อยกเว้นกรณีนี้
กฎหมายหาได้บัญญัติว่าจะต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระ
แล้ว หรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับ ม. ๕๑

- เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระงับหมายนี้ก่อนล้มละลาย ถือว่าคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นเป็นอันยกเลิกไปในตัว ลูกหนี้กลับมาเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินและกิจการของตนได้ดังเดิม (๔๕๕๕/๓๖, ๖๐๖๗/๕๘ และ *๖๖๐๒/๖๐*)
- การระงับหมายนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้หลุดพ้นไปด้วย ม. ๕๕ เพราะการระงับหมายนี้ไม่ได้ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไป

๑.๖ กรณีลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามข้อตกลงในการ ประนอมหนี้

- การที่ ม. ๖๐ ว.หนึ่ง บัญญัติให้ศาลยกเลิกการประนอมหนี้และพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายนั้น ย่อมมีผลทำให้หนี้ตามข้อตกลงในการประนอมหนี้ระงับไป ผู้ค้ำประกันชั้นขอประนอมหนี้ตาม ม. ๔๕ ว.สอง ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย ป.พ.พ. ม. ๖๕๘ (หนี้ของลูกหนี้ระงับสิ้นไป) ส่วนตัวลูกหนี้ก็ต้องกลับมารับผิดชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามจำนวนหนี้เดิม (๑๑๕๗/๒๕๑๐)
- อย่างไรก็ตาม คำสั่งศาลที่ให้ยกเลิกการประนอมหนี้นั้นไม่กระทบถึงการใดที่ได้กระทำไปแล้วตามข้อประนอมหนี้นั้นดังที่บัญญัติไว้ตอนท้ายของ ม. ๖๐ ว.หนึ่ง

- หากศาลเห็นควรให้โอกาสจำเลยปฏิบัติตามคำขอประนอมหนี้ต่อไปภายในเวลาที่กำหนดก็สามารถทำได้โดยให้เลื่อนการสั่งยกเลิกการประนอมหนี้ออกไปก่อน แต่ถ้าศาลสั่งยกเลิกการประนอมหนี้แล้ว บทบัญญัติตาม ม. ๖๐ บังคับว่าศาลต้องพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายสถานเดียว (๑๒๓๕/๐๘) และจะกลับไปใช้มาตรา ๑๔ มาใช้บังคับแก่กรณีนี้ได้ (๖๐๕๘/๔๑)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๖๗/๒๕๕๘

- ศ.มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระenomหนี้ก่อนล้มละลายของ ล. ๒; ล. ๒ กลับมามีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเอง
- ต่อมา ล. ๑ กู้ยืมเงิน โดยมี ล. ๒ เป็นผู้ค้ำประกัน ส.ค้ำประกันไม่ต้องห้ามตาม ม. ๒๒ และ ๒๔
- มูลหนี้ตามส.ค้ำ ที่ จก.นำไปฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีแพ่งเกิดขึ้นในระหว่างวันที่ศ.มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการระenomหนี้ของ ล. ๒ ถึงวันที่ศาลพิพากษาให้ ล. ๒ ล้มละลาย ซึ่ง จก.ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในมูลหนี้ตามส.ค้ำประกันดังกล่าวต่อ จพท. ตาม ม. ๖๐ ว.๓๐๑

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๖๗/๒๕๕๘ (ต่อ)

- แต่จก. ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อ จพท.
- เมื่อ ล. ๒ ได้รับการปลดจากลี้มละลายตาม ม. ๘๑/๑ วรรคท้าย ประกอบ ม. ๗๗ ซึ่งมีผลให้ ล. ๒ หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ ทั้งเป็นหนี้ที่ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นตาม ม. ๗๗(๑) และ (๒) ล. ๒ ย่อมหลุดพ้นจากหนี้ตามส. คำประกันที่ จก. นำไปฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีแพ่งแล้ว จก. ย่อมไม่มีอำนาจนำหนี้ตามคำพิดังกล่าวมาฟ้อง ล. ๒ เป็นคดีลี้มละลายได้อีก

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามใหญ่) วันที่ ๔ มิ.ย. ๒๕๕๘)

๑.๓) การขออนุญาตหนึ่งก่อนล้มละลายกระทำได้ครั้งเดียว (ม. ๖๑ วรรคหนึ่ง)

ฎ. ๓๖๕๖/๒๕๓๔

การที่ ล. ยื่นคำขออนุญาตหนึ่งก่อนล้มละลายอีก

- มิได้ยื่นภายในกำหนดเวลาตาม ม. ๔๕
- การยื่นอีกทำให้คดีล้มไม่อาจดำเนินไปโดยรวดเร็วผิดวัตถุประสงค์ตาม ม. ๑๓ และ ๑๕๓ (ปจบ. ม. ๑๕๓ ถูกยกเลิก)
- ทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้นำบทบัญญัติในส่วนที่ ๘ ว่าด้วยการขออนุญาตหนึ่งภายหลังก่อล้มมาใช้กับก่อนล้ม จึงนำ ม. ๖๓ มาใช้ดังที่ ล. อ้างไม่ได้

๒. การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย

- ม. ๖๓ : พรบ.ล้มฯ (ฉ.๑๐) พ.ศ. ๒๕๖๑
- แม้ศาลได้มีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและให้จำเลยมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนแล้วก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าอำนาจจัดการทรัพย์สินของจพท. จะสิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิง เพราะจพท. ยังต้องมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติกร ให้เป็นไปตามข้อตกลงในการประนอมหนี้อยู่ (ฉ. ๔๘๖/๓๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๘/๒๕๖๔

คำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ที่ขอไถ่ถอนทรัพย์
หลักประกันของผู้ร้องโดยจำเลยที่ ๒ กำหนดราคาไถ่ถอนทรัพย์
หลักประกันเองซึ่งผู้ร้องไม่ยินยอมด้วย จึงเป็นคำขอประนอมหนี้ที่
กระทบสิทธิของผู้ร้องในฐานะเจ้าหนี้มีประกัน อันเป็นคำขอประนอม
หนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้คัดค้านไม่อาจดำเนินการจัดประชุม
เพื่อเสนอให้ที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติเพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้
ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ดังกล่าวได้ การจัดประชุมเจ้าหนี้
ครั้งอื่นเมื่อวันที่ ๑๗ ต.ต. ๒๕๖๑ เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้
ภายหลังล้มละลายของจำเลยที่ ๒ ของผู้คัดค้านจึงกระทำโดยมิชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๓๕/๒๕๖๔

การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตาม พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๖๓ นั้น เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาส ให้ ลูกหนี้ในคดีล้มละลายที่ได้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายอยู่นั้น ได้ เสนอทำความตกลงในการ ชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือ โดยวิธีอื่น ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หากที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติพิเศษ ยอมรับคำขอ ประนอมหนี้และศาลได้เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้แล้วจะทำให้ ลูกหนี้หลุดพ้น จากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้มาผูกพันในหนี้ตาม คำขอประนอมหนี้ ทั้งถ้าศาลเห็นชอบด้วย การประนอมหนี้ภายหลัง ล้มละลายแล้ว ศาลจะต้องมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและมีคำสั่ง ให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตน...

และหากว่าศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอม หนีภายหลังล้มละลาย
แล้ว แต่ต่อมาลูกหนีฝืนคัดในการชำระหนี้ตามคำขอประนอมหนี ศาลมี
อำนาจสั่งให้ยกเลิกการประนอมหนีและพิพากษาให้ลูกหนีเป็นบุคคล
ล้มละลายต่อไป เช่นนี้เมื่อลูกหนีได้รับการปลดจากการล้มละลายแล้ว
การเป็นบุคคลล้มละลายของลูกหนี ย่อมสิ้นสุดลง ลูกหนีจึงไม่อาจจะขอ
ประนอมหนีภายหลังล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.
๒๔๘๓ มาตรา ๖๓ ได้อีก

(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕)

